

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี

Guidelines for Slow Tourism Development in Phanat Nikhom District,

Chonburi Province

¹ณัฐพัชร์ มณีโรจน์¹ และ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ สุวรรณโณ

¹นักศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาบริหารการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110 ²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Abstract

This research aimed to study levels of tourism element, sustainable tourism and slow tourism and to offer guidelines for slow tourism development in Phanat Nikhom District, Chonburi Province. The samples were the 397 tourists who visited Phanat Nikhom District, Chonburi Province. The research instrument was a questionnaire which the validity was .959. The 358 questionnaires or 90.17% were returned. The questionnaires were analyzed for mean and standard deviation by descriptive statistics. The result showed that the tourism element in overall was at high level, the sustainable tourism was at high level and the slow tourism was at high score as well. The guidelines for tourism development consisted of designing from community or tourism activities arrangement which used community's handicrafts as the highlight and gave tourists an opportunity to participate the activity which trained by the handicraft owners, developing the incomplete tourism routes and developing facilities in tourist attractions.

Key Words: Development / Tourism / Slow tourism

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 397 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .959 ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 358 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 90.17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในภาพรวมอยู่

“ความรู้มีรากฐานมาจากจิตสำนึก”

ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ชุมชนร่วมกันออกแบบ หรือ สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวจากกิจกรรมพื้นฐานของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยมีเจ้าของภูมิปัญญาเป็นผู้ถ่ายทอดฝึกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ พัฒนาเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางเส้นทางที่ยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนา การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง

บทนำ

ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทย และมีแนวโน้มว่านักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2560) เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา มีนโยบายกระตุ้นการท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วย และกระตุ้นให้คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ สร้างกระแสภาคภูมิใจในความเป็นไทย (ไทยเท) ดึงดูดชาวไทยให้เที่ยวในประเทศไทย ด้วยมุมมองใหม่ด้านคุณค่าของแต่ละภาคบนพื้นฐานของวิถีไทยภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยววิถีไทยเก๋ไก๋สไตล์ซึ่งเจาะตลาดศักยภาพที่ใช้จ่ายสูง (ฐานเศรษฐกิจ, 2560) เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาจึงมีนโยบายให้เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวในเมืองรองเพิ่มขึ้น โดยในปัจจุบันพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนจากการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเป็นการค้นหาประสบการณ์จากการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ ประเพณีของท้องถิ่น พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตมีความ

ต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเดินทางมุ่งสร้างประสบการณ์ (Experiential Travel) และต้องเป็นประสบการณ์ที่หาไม่ได้จากที่อื่นด้วย (Authenticity) (ประชาชาติธุรกิจ, 2558) มุ่งหาประสบการณ์ เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษา และได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส เช่น เมื่อเดินทางไปท้องถิ่นใด ก็ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมต่างๆ ที่แท้จริงของท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (Existential Tourists) โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการผจญภัย หรือ ใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งเที่ยวนั้นเป็นเวลานาน และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และพฤติกรรม ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ หรือ ได้รับคุณค่าจากการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ มีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ มีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ และอยู่ไม่

“ความรู้มีรากฐานมาจากจิตสำนึก”

ไกลจากกรุงเทพมหานคร นั่นคือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ปี พ.ศ.2527-2528 กรมศิลปากรร่วมกับ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยโอดาโก ประเทศ นิวซีแลนด์ ทำการสำรวจ ขุดตรวจพื้นที่อำเภอพนัสนิคม พบว่า มีหลักฐานยืนยันว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็น ชุมชน โบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุค ประวัติศาสตร์ ค้นพบชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ กำไลหิน เศษภาชนะดินเผา เป็นต้น รวมถึงเป็นแหล่งโบราณคดี ค้นพบ เศษภาชนะดินเผา กำไลหิน กำไลและแหวน ล้ำริด เป็นต้น มีประวัติผูกโยงกับนิทานเรื่องพระรถเมรี มีโบราณวัตถุที่อายุเก่าแก่ ได้แก่ พระพนัสนิคม อายุประมาณ 1,200-1,300 ปี พระพุทธรูปศิลปะของ ชาวลาว สร้างในราว พ.ศ. 2371 ค้นพบว่า เป็นเมือง โบราณมาแต่สมัยทวารวดีจนถึงสมัยสุโขทัย (กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย, 2552) และมีทรัพยากรท่องเที่ยวอีกจำนวนมากในพื้นที่ รวมถึงประเพณีของสองชาติพันธุ์ คือ ชาติพันธุ์ ชาวลาว และชาวจีนที่อาศัยอยู่ร่วมกันสืบทอด ประเพณีของบรรพบุรุษมาถึงปัจจุบัน มีวิถีชีวิตที่เป็น ชนบท มีสินค้าชุมชนที่เลื่องชื่อ ได้แก่ เครื่องจักสาน พนัสนิคม การปั้นดินเหนียวให้ได้รูปร่างของผลไม้ ย่อส่วน และอื่นๆ อีกจำนวนมาก การสำรวจข้อมูล เบื้องต้นของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มี ทรัพยากรที่มีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่สามารถนำมา เป็นทุนในการจัดการท่องเที่ยว และรูปแบบการ ท่องเที่ยวที่เหมาะสม คือ การท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง

การท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง เน้นการใช้เวลา อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมานานกว่าปกติ เน้นมิติของการ

เรียนรู้ การสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ ในแหล่ง ท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรื่องราวความ เป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนได้อย่างเต็มที่ โดยสถานที่ ท่องเที่ยวอาจเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเคยเดินทาง ท่องเที่ยวมาแล้ว และพร้อมที่จะเดินทางกลับมา ท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความประทับใจใน แหล่งท่องเที่ยวในมิติต่างๆ ได้แก่ สถานที่ บรรยากาศ สามารถสัมผัสความรู้สึกได้อย่างไม่เร่งรีบ และเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพราะไม่ สามารถเดินทางได้รวดเร็วเหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น (กรวรรธ ลังขกร, 2558)ใช้เวลาหาประสบการณ์ใน แหล่งท่องเที่ยวมาก (Dickenson and Lumsdon, 2001)

ศักยภาพ และทรัพยากรการท่องเที่ยวพื้นที่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีสามารถนำมาพัฒนาให้ เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในรูปแบบการ ท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งได้ เน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชนเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่นเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการ สร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษา องค์ประกอบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง เพื่อนำข้อค้นพบมา กำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ ไม่รีบเร่งอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงของอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบไม่รับแรงของอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี

วิธีการศึกษา

1. ประชากร เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 47,000 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองพนสนิมคม, 2559)
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 397 คน ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Yamane (1973) จำนวนประชากร 47,000 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองพนสนิมคม, 2558) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 จากการคำนวณ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 397 ตัวอย่าง
3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจ และมีความยินดีให้ข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน ได้แก่ ตอน 1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว มี 5 ด้าน ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงได้ง่าย ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมการท่องเที่ยว ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง

ของสิ่งแวดล้อม ด้านคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ ตอนที่ 3 การท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง มี 3 ด้าน ได้แก่ การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และใส่ใจสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติแบบสอบถามมีจำนวน 4 ตอน โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) มี 5 ระดับ เรียงจากน้อยไปหามาก โดยระดับ 1 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนี้น้อยที่สุด และระดับ 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด แบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ของ สรชัย พิศาลบุตร (2550) โดยช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย และช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยว แบบไม่รับแรงใน
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

รายการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 358 คน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. องค์ประกอบการท่องเที่ยว	3.92	0.50	มาก	3
1.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	4.13	0.48	มาก	1
1.2 ความสามารถในการเข้าถึง	3.78	0.75	มาก	4
1.3 ที่พัก	4.01	0.64	มาก	2
1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก	3.67	0.77	มาก	5
1.5 กิจกรรมการท่องเที่ยว	3.91	0.64	มาก	2
2. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	4.04	0.46	มาก	
2.1 ความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม	4.04	0.51	มาก	2
2.2 คุณภาพของประสบการณ์การ ท่องเที่ยว	4.02	0.54	มาก	3
2.3 การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ ดีของประชาชนในพื้นที่	4.07	0.49	มาก	1
3. การท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง	4.01	0.54	มาก	2
3.1 การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย	4.01	0.59	มาก	2
3.2 เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.00	0.69	มาก	3
3.3 ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ	4.02	0.56	มาก	1
รวม	3.96	0.45	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ย ในระดับมาก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับ
องค์ประกอบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และด้านความสามารถในการเข้าถึงอยู่ในระดับ
มาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน ด้านที่มี มาก ตามลำดับ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ
ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นด้านสิ่งดึงดูดใจทางการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ระดับ
ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นด้านที่พักอยู่ บั้จจ่ายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับ

“ความรู้มีรากฐานมาจากจิตสำนึก”

มาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นด้านการมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับมาก รองลงมาความมั่นคงของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพของประสพการณ์การท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และระดับปัจจัยการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นด้านใส่ใจสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

สรุป และอภิปรายผล

การศึกษาพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

1. ระดับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะอำเภอพนัสนิคมในอดีตเป็นชุมชนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี มีหลักฐานแสดงว่า เป็นเมืองโบราณมาแต่สมัยทวารวดีจนถึงสมัยสุโขทัย และปัจจุบันมีวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิมในบางพื้นที่ เป็นแหล่งการผลิตสินค้าชุมชน เครื่องจักรสานมีชื่อเสียง มีวัดที่เก่าแก่กว่าร้อยปี มีภาพเขียนสีโบราณในอุโบสถจำนวนหลายวัด มีประเพณีของ 2 เชื้อชาติ คือ ชาวลาวกับชาวจีน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางสะดวกมีถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร ศูนย์

จำหน่ายของที่ระลึก บ้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ หรือ ร่วมประเพณีต่างๆ ได้ตามวันเวลา และสถานที่ที่ชุมชนกำหนดเป็นปฏิทินการท่องเที่ยว และชุมชนมีอัยค้ายโมตรี่ที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับบทความของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย (2552) ที่ระบุว่า ปี พ.ศ.2527-2528 กรมศิลปากร ร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยไอตาโก ประเทศนิวซีแลนด์ ทำการสำรวจ ขุดตรวจ ขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม พบว่า เป็นชุมชนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคประวัติศาสตร์ดินแดนที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วไป พบแหล่งโบราณคดีที่ฝังศพโบราณบ้านเหนือค้นพบชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ กำไลหิน เศษภาชนะดินเผา แหล่งโบราณคดีบ้านบนเนิน เป็นที่ที่ค้นพบ เศษภาชนะดินเผา กำไลหิน กำไลและแหวนสำริด ลูกปัด-ลูกปัดแก้วสีต่างๆ ถ้ำนางสิบสอง เป็นถ้ำที่เป็นตามที่เป็นเขียนในนิทานเรื่องพระรถเมรี โบราณวัตถุ ได้แก่ พระพนัสนิคม เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่อายุประมาณ 1,200-1,300 ปี พระพุทธรูปมิ่งเมือง เป็นพระรูปปางมารวิชัย แกะสลักด้วยไม้ประดู่ ลักษณะเป็นศิลปะของชาวลาว สร้างในราว พ.ศ. 2371 พระพุทธรูปบูชาปางมารวิชัย แกะจากไม้เต็ง (ชาวลาวเรียกไม้เต็ง) เป็นเมืองโบราณมาแต่สมัยทวารวดีจนถึงสมัยสุโขทัย เมืองพระรถ สระสี่เหลี่ยม เป็นสระน้ำโบราณสระสี่เหลี่ยมซึ่งขุดลงไปในศิลาแลง ตำนานพระรถเมรี ภาพภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับภูมิต่างๆ ภายในโบสถ์วัดใต้ต้นลาน สันนิษฐานว่าเป็นภาพฝีมือช่าง

“ความรู้มีรากฐานมาจากจิตสำนึก”

เขียนยุครัตนโกสินทร์ และมีหอพระไตรปิฎกเก่าแก่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิภา เจียมโมสิต, 2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม และชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม พบว่า อำเภอนพสนนิคม มีประเพณีบุญกลางบ้านที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชน มีการผลิตเครื่องจักรสานจากภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม มีการจัดงานจักรสานประจำปี และสิ่งที่ควรพัฒนา คือ ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา โดยใช้พระพินสุบตีที่เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองเป็นพระประธานในพิธี

2. ระดับปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่มีส่วนในการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่ มีโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนมีความพร้อม นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรม อัตลักษณ์ วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้คงอยู่สภาพเดิม โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง และมีเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ในชุมชน สอดคล้องกับรายงานของ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559) ได้รับรางวัล เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติประชาชนมีความสุข สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เมืองน่าอยู่ และมีมิติเทศบาลแห่งการเรียนรู้ และการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิภา เจียมโมสิต, 2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม และชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม ระบุว่าชุมชนมีความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย วัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน

3. ระดับปัจจัยการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวนำภูมิปัญญา วิถีชีวิต หรือกิจกรรมที่ทำในชุมชนมาพัฒนาให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ชุมชนจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานขึ้น เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณคดี ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดการท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวเพื่อถ่ายทอด และสืบทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ และกรวรรธณ สังขกร, 2551) ได้ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่า ระดับคะแนนที่อยู่ในระดับดีเกิดจากแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับไว้บริการเพียงพอ และเหมาะสม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกิจกรรมการท่องเที่ยว เน้นการเรียนรู้ สัมผัส และสัมผัสคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับบทความของ (ชนินทร์ อยู่เพชร, 2555) เรื่อง การเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง ระบุว่า นักท่องเที่ยวต้องรูปแบบการการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งที่เปิดรับประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างเนิบช้า และชอบค้นหาสิ่งใหม่ๆ ในวัฒนธรรม หรือ ลักษณะของสถานที่ที่แตกต่างๆ ไป จากวิถีชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีแนวทางในการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอโดยจำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

1.1 พัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยบางพื้นที่เส้นทางที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวถนนไม่สมบูรณ์ ขาดการซ่อมแซม เพื่อให้ทุกเส้นทางการท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวกอาจจะต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ หรือ องค์กรส่วนบริหารส่วนท้องถิ่นซ่อมถนนที่ชำรุด

1.2 ออกชุมชนร่วมกัน ออกแบบ หรือ สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวจากกิจกรรมพื้นบ้านของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยมีเจ้าของภูมิปัญญาเป็นผู้ถ่ายทอดฝึกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

1.3 พัฒนาลิขสิทธิ์อำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งให้เพิ่มมากขึ้น เช่น ห้องน้ำสาธารณะที่สะอาด บ่ายบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว บ้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติของแหล่งท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ โบราณสถาน/โบราณวัตถุ หรือ สถานที่ที่เป็นประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของลิขสิทธิ์อำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และความสามารถในการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยน้อย ดังนั้น สิ่งที่ต้องจะศึกษาเพิ่มเติม คือ ศึกษาความต้องการรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วม และลิขสิทธิ์อำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวางการตลาดสำหรับการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยศึกษาด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย. (2552). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา* จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรวรรธ สัจจกร. (2558). *การท่องเที่ยวที่ไม่รีบร้อน*. วันที่ค้นเอกสาร 12 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก www.bangkokbiznews.com/news/detail/666801

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2559). *ผลการประกวดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน*. ค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2560, จาก www.tei.or.th/w_lc/award2559.html

ชนินทร์ อยู่เพชร. (2555). การเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง. *THM Quarterly Review*. 5(1), 5-7.

ฐานเศรษฐกิจ. (2560). *ไขกลยุทธ์ "ททท." ปี 2560 ขับเคลื่อนท่องเที่ยวโต 10%*. ค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2560, จาก www.thansettakij.com/content/123653

“ความรู้มีรากฐานมาจากจิตสำนึก”

- นิภา เจียมไชลิต. (2551). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม และชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม: กรณีศึกษาประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2558). 9 เทรนด์ท่องเที่ยวโลกรับปี"58 (ต้อง) เปิดประสบการณ์แปลกใหม่. วันที่ค้นเอกสาร 24 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1420031155
- ประชาชาติธุรกิจ. (2560). ท่องเที่ยวเดือนแรกสัญญาณบวกรัฐเร่งปั่น Sport Tourism. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2560, จาก www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1487581855
- สุรีย์ บุญญาพงษ์ และกรวรรณ สังขกร. (2551). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ. 5(1), 85-100.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2548). เรียนรู้สถิติ และการวิจัยด้วยกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- Dickinson, J. E. and Lumsdon, L.R. (2001). *Slow Travel and Tourism*. London: Earthscan.
- Perreault, W. D., Dorden, D. K. and Dorden, W.R. (1979). A Psychological Classification of Vacation Life-styles. *Journal of Leisure Research*. 9(1), pp.208-224.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.